

E - DOCUMENTATION IN PRESCHOOL INSTITUTIONS

Bratislav Filipović

Akademija Filipović, Jagodina, Serbia, akademijafilipovic@gmail.com

Predrag Stevanović

Akademija Filipović, Jagodina, Serbia, predragbit@gmail.com

Luka Stošić

Akademija Filipović, Jagodina, Serbia, lukastosic39@gmail.com

Abstract: E-documentation in preschool institutions is a modern way of keeping pedagogical documentation and recording of educational work in preschool institutions. Implementation of the E-documentation system has a number of advantages: simpler and faster recording of all forms of educational work, monitoring the realization and development of educational work programs, increasing the level of work efficiency, more efficient monitoring of activities - children's progress, improving communication with parents and all relevant factors. The application is a quality basis for the development and improvement of the Basics of pre-school education programs in the development of lifelong learning skills such as confidence, openness, curiosity perseverance, openness and creativity

Keywords: E-documentation, electronic documentation, preschool institution

E - ДОКУМЕНТАЦИЈА У ПРЕДШКОЛСКИМ УСТАНОВАМА

Братислав Филиповић

Академија Филиповић, Јагодина, Србија, akademijafilipovic@gmail.com

Предраг Стевановић

Академија Филиповић, Јагодина, Србија, predragbit@gmail.com

Лука Стошић

Академија Филиповић, Јагодина, Србија, lukastosic39@gmail.com

Резиме: Е-документација у предшколским установама представља савремен начин вођења педагошке документације и евидентирања васпитно-образовног рада у предшколским установама. Примена система Е-документације има низ предности: једноставније и брже евидентирање свих облика васпитно-образовног рада, праћење реализације и развоја програма васпитно-образовног рада, повећање степена ефикасности у раду, ефикасније праћење активности - напредовања деце, побољшање комуникације са родитељима и свим релевантним факторима. Апликација представља квалитетну основу за развој и унапређивање Основа програма предшколског образовања и васпитања у развијању способности за целоживотно учење, као што су самопоуздање, отвореност, радозналост истрајност, отвореност и креативност

Кључне речи: Е-документација, електронска документација, предшколска установа

1. УВОД

Предшколско васпитање и образовање подразумева васпитање и образовање деце предшколског узраста, односно узраста од шест месеци до поласка у основну школу. Носиоци предшколског васпитања и образовања су предшколске установе, које обављају и делатност којом се обезбеђује исхрана, нега, превентивно-здравствена заштита и социјална заштита деце предшколског узраста, у складу са законом.

У оквиру предшколског програма установе, остварују се редовни програми васпитно-образовног рада у целодневном и полудневном трајању, а могу да се остварују и различити облици и програми у функцији остваривања неге, васпитања, и образовања деце, одмора и рекреације, пружања подршке породици, неговања језика и културе националне мањине, посредовања појединих подручја културе, науке и уметности, а према утврђеним потребама и интересовањима деце и породица са специфичностима локалне заједнице.

Оснивач предшколске установе у Републици Србији може да буде: Република Србија, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе и друго правно и физичко лице. Предшколски програм се остварује у складу са важећим законима Републике Србије и Општим основама предшколског васпитања и образовања и доприноси физичкој, социјалној, емоционалној и интелектуалној спремности и мотивацији детета за полазак у школу.

2. ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Припрема детета за polазак у школу је процес који се одвија током читавог предшколског периода у оквиру подстицања општег развоја детета. Припрема за школу није издвојен сегмент деловања на дете, већ подразумева свеобухватнији приступ од подучавања и непосредне припреме за читање и писање. Ова припрема треба да омогући разноврсне прилике за сусрет детета са добро пробраним узорком подстицаја из физичког и социјалног окружења, за слободно испробавање својих нарастајућих моћи и активно упознавање света око себе, других људи и самога себе.

Полазећи од схватања да се учење и развој у предшколском узрасту одвијају интегрисано и да су узајамно повезани, предшколске установе настоје да пруже спектар игара и активности које ће обухватити све аспекте развоја дететове личности.

Циљеви предшколског васпитања и образовања су:

- откривање и упознавање самога себе,
- развијање односа и стицање искуства и сазнања о другим људима,
- сазнавање околног света и развијање начина деловања на свет - дете упознаје и открива својства и одлике предмета и појава на основу сопствене активности
- подстицање осамостаљивања детета,
- јачање социо-емоционалне компетенције,
- пружање подршке сазнајном развоју,
- неговање радозналости,
- подстицање креативности и уважавање индивидуалности,
- пружање подршке физичком развоју.

3. “ГОДИНЕ УЗЛЕТА”

У претходној школској години у неколико предшколских установа на територији Републике Србије спроводи се пилот пројекат „Године узлета“, као припрема за увођење новог правилника о предшколском васпитању, који ће деци омогућити да током похађања предшколског програма у највећој мери испоље своју креативност, знање, интересовања и способности.

Само је један период живота са толико отворених могућности, у коме човек са толико енергије, истрајности и ентузијазма овладава и развија сложене капацитете од којих ће зависити његове будуће могућности, његова личност и успешност функционисања у даљем животу. Тај период је предшколски узраст. Због тога године на предшколском узрасту препознајемо као године узлета, па отуд и назив овог програма. Колики и какав ће тај узлет бити, зависиће од свих који раде у предшколском васпитању и образовању.

Основе програма предшколског васпитања и образовања засноване су на савременим теоријским сазнањима, међународним документима образовне политике и примерима квалитетне инклузивне праксе програма педагошког васпитања и образовања у свету. Нова програмска концепција усмерена је на целовит развој детета и подршку добробити детета кроз смислене односе које гради са вршњацима, одраслима и физичким окружењем и оснаживањем активног учешћа детета у заједници вршњака и одраслих. Документ Основа програма предшколског васпитања и образовања развијан је кроз сарадњу практичара, Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Завода за унапређивање образовања и васпитања, УНИЦЕФ, Института за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду.

У новом програму деца уче да буду самостална, да се сналазе у различитим ситуацијама, да преузимају одговорност, уче да на сигуран начин истражују своје окружење, да прихватају друге и буду прихваћена. Деца се подстичу да примећују свет око себе, да уочавају детаље, да постављају питања и да буду креативна. Деца учешћем у заједници вршњака, вртића и локалној заједници уче да буду одговорна према себи, другима и окружењу и да доприносе заједницама у које су укључена. деца упознају различите културе и стичу знања из различитих области, развијају различите врсте почетне писмености и креативне начине на које прерађују своје доживљаје, мишљење, идеје и сазнања.

Најважнији аспекти у Основама програма:

- **квалитет односа** - дете остварује добробит кроз односе који се развијају са физичким окружењем, вршњацима и одраслима у реалним ситуацијама делања и представљају покретаче његовог развоја и учења.
- **значај простора** - простор постаје инспиративно и провокативно окружење у којем се деца играју, истражују, сарађују и уче. Он је неодвојив део програмске концепције и због тога васпитач треба да посвећује пажњу његовом сталном развијању, обогаћивању и осмишљавању.

- **учење кроз истраживање и игру** - у односима са васпитачима и вршњацима кроз игру и животне ситуације, дете се подстиче да истражује, промишља, испробава, пита и активно учествује у свом учењу и развоју.
- **сарадња породице и локалне заједнице** - сарадња са породицом се заснива на узајамној подршци која се остварује кроз повезивање, успостављање поверења, дијалога и сарадње. Вртић као део локалне заједнице, активно учествује, сарађује и доприноси у активностима од зајеничког интереса.

Основе програма предшколског васпитања и образовања представљају документ којим се дефинише концепција васпитања и образовања предшколске деце и представља оквир за:

- израду и развијање програма васпитно-образовног рада на нивоу предшколске установе,
- развијање реалног програма на нивоу васпитне групе,
- развијање различитих програма и облика у предшколском васпитању и образовању,
- израду критеријума за праћење и вредновање квалитета предшколског васпитања и образовања,
- унапређивање и развој предшколске установе и делатности у целини,
- остваривање континуитета предшколског и основношколског васпитања и образовања,
- израду пратећих ресурса којима се операционализује и конкретизује концепција Основа програма.

Концепција Основа програма заснива се на:

- актуелним стратешким и законским документима из области образовања и васпитања у Србији;
- савременим теоријским поставкама о детињству, учењу и развоју деце на раним узрастима;
- релевантним међународним документима: Конвенција о правима детета, 1989; Општи коментар Седмог Комитета УН за права детета о остваривању права детета у раном детињству, 2005; образовање за 21. век, УНЕСКО; Кључне компетенције за целоживотно учење, документ ЕУ комисије, 2006; Кључни принципи оквира квалитета предшколског васпитања и образовања, документ ЕУ комисије, 2014; Компетенције у предшколском васпитању и образовању, ЕУ комисија, 2011;
- традиционалној утемељености програма предшколског васпитања и образовања у Србији на хуманистичким вредностима, интегрисаном приступу нези, васпитању и образовању, уважавању узрастних специфичности детета и водеће улоге игре у дететовом учењу и развоју;
- позитивним искуствима праксе предшколског васпитања и образовања у Србији развијане кроз различите пројекте реализоване у партнерству носилаца образовне политике, истраживачких институција, невладиног сектора, УНИЦЕФ и других међународних организација и фондација (Развијање отвореног курикулума на нивоу дечјег вртића; ИМПРЕС – Унапређивање предшколског васпитања и образовања у Србији; Вртићи без граница; Вртићи без граница 2; Калеидоскоп – диверсификација програма предшколског васпитања);
- савременим теоријама курикулума, крос-националној анализи докумената основа програма и примерима добре праксе висококвалитетних програма предшколског васпитања и образовања у свету.

Концепцијом Основа програма афирмише се :

- вера у капацитете деце предшколског узраста да активно учествују у свом учењу и развоју, значај игре на овом узрасту и значај заједничког учешћа деце и одраслих за учење и развој;
- професија васпитача као јединствена професија у односу на све друге, етичка и рефлексивна по својој суштини, која се заснива на сложеним и особеним компетенцијама;
- јединствена професионална улога стручних сарадника у развијању рефлексивне праксе и квалитетног реалног програма кроз промену културе и структуре вртића;
- повезивање са локалном заједницом и породицом и значај њихове улоге у пракси предшколског васпитања и образовања

Основе програма су намењене свима који су непосредно или посредно укључени у делатност предшколског васпитања и образовања – запосленима у предшколским установама (медицинским сестрама-васпитачима, васпитачима, стручним сарадницима и сарадницима и другим запосленима), породици, локалној заједници, стручним и академским заједницама и свим другим државним и цивилним организацијама, институцијама и телима повезаним са образовањем, здравственом и социјалном заштитом и културом.

Основе програма треба да служе пре свега практичарима као полазиште, смернице и повод за разумевање и преиспитивање праксе развијања програма кроз властита промишљања и дијалог са колегама, породицом и децом.

4. ПРАЋЕЊЕ, ДОКУМЕНТОВАЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА

Праћење кроз документовање обухвата праћење учења и развоја детета и праћење како се развија програм. Кроз документовање се омогућава видљивост програма и учења и развоја деце. Вредновање је саставни део праћења програма. Сврха праћења детета није процењивање његових развојних могућност и постигнућа, него потпуније разумевање дететовог развоја и учења и на основу тога пружање сталне подршке добробити детета. Његова функција је:

- да се представи богатство и различитост дејих идеја и начин на који деца виде и разумеју себе и свет око себе као и своје учешће у дејем вртићу;
- да деца развијају самопоуздање, осећају се прихваћено, уважено и подстакнуто да даље истражују, када виде да се документује и показује оно што они испробавају, стварају и оно о чему размишљају;
- да пружа могућност да се кроз документоване ситуације дете враћа различитим ситуацијама учења, да их поново тумачи и да слуша запажања других;
- да васпитач прати и истражује начине на које подржава учење деце и њихово учешће у развијању програма;
- да се остварује сарадња са породицом кроз грађење поверења, дијалог и заједничко учешће.

Сврха праћења развијања програма је континуирано грађење квалитета програма предшколског васпитања и образовања. Његова функција је:

- да васпитач критички преиспитује усклађеност реалног програма са концепцијом Основа програма и принципима датим у њему;
- да васпитач развија рефлексивни приступ пракси самостално и у сарадњи са колегама кроз преиспитивање односа између уверења и намера наспрам праксе;
- да васпитач континуирано преиспитује стратегије које користи у развијању реалног програма кроз димензије властитих поступка, организације физичке и социјалне средине, начине учешћа деце;
- да обезбеди континуитет у развијању програма кроз стално повезивање дејих искустава и сазнања као и поступака и увида васпитача;
- да промовише програм и омогућава професионалној и друштвеној заједници да се потпуније упозна са програмом вртића и тиме их подстакне на допринос и учешће.

Процес учења и развоја детета се прати и документује кроз деји портфолио. Кроз портфолио се документује: напредовање детета којим се истиче шта су јаке стране детета; дејја перспектива ситуација, активности и догађаја; начини пружања подршке детету, нарочито када су у питању деца из осетљивих група.

За документовање кроз индивидуални портфолио могу се користити: различите скале и друге технике посматрања и праћења, групне и индивидуалне приче за учење; продукти и искази детета настали у консултовању са децом; продукти детета настали у игри и у оквиру теме/пројекта; фотографије, видео и аудио записи, настали у различитим ситуацијама који су детету посебно важни.

Развијање програма кроз теме/пројекте се документује кроз тематски/пројектни портфолио. Тематски/пројектни портфолио садржи план развијања теме/пројекта (деталније у оквиру стратегије планирања) и причу о теми/пројекту. Током развијања теме/пројекта, васпитач:

- израђује са децом почетне и процесне паное. Почетни панои приказују полазне идеје и активности деце у теми/пројекту и могу да садрже цртеже, скице, исказе деце, позиве родитељима за учешће, предлоге и идеје родитеља, најаву активности везаних за тему/пројекат. Процесни панои приказују различите активности, ситуације и места на којима су деца учила, у развијању теме/пројекта, цртеже деце, фотографије, мапе, шеме, забелешке, питања, коментаре, као и запажања и учешће родитеља и других учесника из дејег вртића и локалне заједнице.
- документује фотографијама (или забелешкама) промене у физичкој средини током развијања теме/пројекта, поједине активности деце у оквиру теме/пројекта, ситуације у којима се деца посвећено нечим баве, ситуације заједничког учешћа, места у заједници на којима су деца учила, дејје продукте.

Могући су и други начини документовања процеса развијања теме/пројекта, као што је заједничко прављење сликовница, видео клипова, брошура, постера, инсталација у простору. Користећи прикупљену документацију током процеса развијања теме/пројекта, васпитач прави причу са пратећим фотографијама којом документује реализовану тему/пројекат.

Васпитач у сарадњи са различитим учесницима у програму документује ситуације које они виде као важне, чиме обезбеђује вишеперспективност у развијању програма, боље разумевање и ослањање на идеје и интересовања деце и других и уважавање деце, показивањем да њихове идеје и допринос сматра вредним и важним. Документација је доступна и чини основ за дијалог.

5. ЕЛЕКТРОНСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА

Дигиталне технологије су данас у огромној мери укључене у све сегменте друштва као и у његово функционисање уопште, у тој мери да су измениле наш однос према животу и његовом функционисању, до тог нивоа да се не може замислити било који аспект живота без технологија. Информационо-комуникационе технологије имају огроман утицај на комплетан живот и функционисање нашег света, што показује и велики број програма и алата који имају тако важну улогу и у васпитно-образовном процесу. Данас, свесни неминовности дигиталних технологија у функционисању света, и благодетима које доносе, покушавамо да их што сврсисходније искористимо у свим областима образовању, почев од предшколског до високошколског нивоа.

Обзиром да су дигиталне технологије потпуно ушле у наше животе УНЕСЦО је објавио документ под називом ICT in Education. Овај документ говорећи о ИКТ износи да: „Оне могу да допринесу универзалном приступу образовању, једнакости у образовању, квалитетном учењу и настави, стручном усавршавању наставника, ефикаснијем управљању образовањем, ефикаснијем управљању администрацијом.“

У складу са најновијим техничким могућностима, а уважавајући потребе предшколских установа, уско специјализовани тим Академије Филиповић направио је пројекат којим је омогућено вршити евидентирање, праћења и вредновања програма рада.

Веб апликација је у потпуности прилагођена предшколским установама и начинима њиховог рада. Одликује високим нивоом употребљивости, јер је може са лакоћом користити сваки члан популације којој је намењена, без негативних утицаја на главну делатност васпитача, односно образовно-васпитни рад. Све веб станице које васпитачи користе су интуитивне и транспарентне, омогућују корисницима да своје циљеве

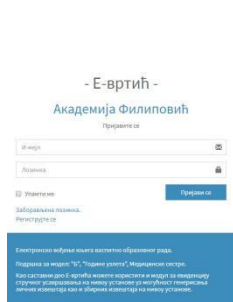

остваре брзо, ефикасно, са лакоћом и задовољством. Садржаји на страницама су прегледни и јасно приказани, уз примену принципа конзистентности елемената на страницама. До свих информација је врло лако доћи, због добро и функционално организованих садржаја. Кретање кроз апликацију се одликује једноставном и

јасном навигацијом. Пропорцијом се наглашавају битни елементи на страници: у врху је главни мени, у централном делу је приказ одабраних података, којима се манипулише током рада, односно коришћења апликације.

Апликација је у потпуности компатибилна са свим Веб претраживачима за персоналне рачунаре и мобилне уређаје. Апликација корисницима пружа могућност евиденције стручног усавршавања на нивоу установе и појединачно кроз модул портфолио.

5.1. СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ

У образовном систему у Србији у предшколским установама веб апликација Е-документација у предшколским установама Академије “Филиповић” је препозната као велика олакшица и користан алат, који има велику практичну примену, што потврђују и статистички подаци:

- систем је имплементиран у 39 предшколских установа;
- око 252 васпитача има своје корисничке налоге и активно користи апликацију;
- кроз апликације је евидентирано око 305 деце са основним подацима, неопходни за евидентирање активности у предшколској установи;

5. ЗАКЉУЧАК

Савремене технологије у образовању се све више користе у настави али и као подршка образовном процесу. Е-документација у предшколским установама је по одређеном критеријуму брижљиво организован и развијен алат за евидентирање, праћење и вредновање програма рада у предшколским установама. Веб апликација је добар и савремен начин прикупљања, представљања и процењивања ставралаштва деце у предшколском узрасту.

Е-документација у предшколским установама Академије “Филиповић” представља најквалитетнији и један од најкориснијих алата у намењен предшколском образовању деце у образовном систему у Србији, што потврђује велики број корисника и њихови позитивни коментари и похвале.

ЛИТЕРАТУРА

Gueudet, G., Pepin, B., Sabra, H., & Trouche, L. (2016). Collective design of an e-textbook: Teachers' collective documentation. *Journal of Mathematics Teacher Education*, 19(2-3), 187-203.

Gueudet, G., & CREAD, E. (2018). Online platforms: new connections and new possibilities for teacher documentation work?. *Edited by: Hans-Georg Weigand, Alison Clark-Wilson, Ana Donevska*, 307.

Homocianu, D. (2015). The LIVES4IT approach on access to documentation resources, education, training and research. In *Education, Training and Research (April 2015). Proceedings of the The 6th INTERNATIONAL CONFERENCE on Information Science and Information Literacy-bcu. ulbsibiu. ro/conference/proceed.htm* (Vol. 4, pp. 2247-0255).

Johnson, C. E., Peralta, J., Lawrence, L., Issai, A., Weaver, F. A., & Ham, S. W. (2019). Focused Resident Education and Engagement in Quality Improvement Enhances Documentation, Shortens Hospital Length of Stay, and Creates a Culture of Continuous Improvement. *Journal of surgical education*, 76(3), 771-778.

Severinsson, S. (2017). Documentation of education for teenagers in residential care: a network of blame and critique. *Pedagogy, Culture & Society*, 25(2), 171-180.

Закон о основама образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 88/2017, 27/2018, 10/2019 и 27/2018)

Закон о предшколском васпитању и образовању („Службени гласник РС“, бр. 18/2010, 101/2017, 113/2017, 95/2018 и 10/2019)

Основе програма предшколског васпитања и образовања <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2018/09/OSNOVE-PROGRAMA-.pdf>

<https://www.unicef.org/serbia/godine-uzleta> Године узлета - Нове основе програма предшколског васпитања и образовања

<http://evrtic.rs> Академија Филиповић